

prof. JUDr. Jozef Čentěš, PhD.
Univerzita Komenského v Bratislave
Právnická fakulta

RELEVANTNÉ ZMENY TRESTNÉHO PORIADKU

(prednáška 08.04.2024)

Povinnosť orgánov činných v trestnom konaní (OČTK) a súdov vybavovať prednostne a urýchlene trestné veci (§ 2 ods. 6 TP)

Ustanovenie § 2 ods. 6TP: „*Ak tento zákon neustanovuje inak, orgány činné v trestnom konaní a súdy konajú z úradnej povinnosti. Väzobné veci sú povinné vybavovať prednostne a urýchlene bez zbytočných prieťahov; **to platí aj pre trestné veci, v ktorých bol zaistený majetok.** (...).*“.

2. Podozrivý

§ 2 ods. 9 TP: Každý, proti komu sa vedie trestné konanie, má právo na obhajobu. Podozrivý má právo na obhajobu v rozsahu, ktorý ustanovuje zákon, medzinárodná zmluva alebo priamo uplatniteľný právne záväzný akt Európskej únie.

§ 10 ods. 25 TP: Podozrivou osobou alebo podozrivým je osoba, ktorá nie je obvineným, je však pristihnutá pri trestnom čine, zadržaná pri páchaní trestného činu alebo bezprostredne po ňom alebo zastihnutá na úteku alebo je podľa trestného oznámenia, iného podnetu alebo zistených skutočností podozrivá z trestného činu. Podozrivým je aj spolupracujúci podozrivý podľa odseku 23.

§ 33b

Podozrivý

(1) Podozrivý má práva a povinnosti obvineného, ako aj právo na obhajobu v plnom rozsahu podľa tohto zákona, ak tento zákon neustanovuje inak alebo ak z povahy veci nevyplýva niečo iné; tým nie sú dotknuté procesné práva, ktoré podozrivému priznáva medzinárodná zmluva alebo právne záväzný akt Európskej únie. Podozrivý má najmä právo na primerané vysvetlenie okolností zakladajúcich podozrenie voči nemu; opis týchto okolností sa najneskôr uvedie v zápisnici o jeho výsluchu s uvedením právnej kvalifikácie skutku, z ktorého je podozrivý. Podozrivý má tiež právo na poskytnutie odpisu zápisnice o jeho výsluchu.

Z hľadiska podozrivého OČTK riešia v súčasnosti najmä tieto otázky

Aké skutočné (reálne) práva bude mať podozrivý a ako si ich môže uplatňovať v predsúdnom konaní.

Existuje obava, že OČTK urobia kontradiktórne konanie iba s podozrivým, na konci ho formálne obvinia a predložia spis na súd ?

3. Spolupracujúca osoba

§ 10 ods. 23 TP: **Spolupracujúcim obvineným alebo spolupracujúcim podozrivým (ďalej len „spolupracujúca osoba“) je obvinený alebo podozrivý zo spáchania trestného činu, ktorý sa významnou mierou podieľa alebo má ešte podieľať na objasnení niektorého, či niektorých z trestných činov uvedených v [§ 205 ods. 1](#), [§ 215 ods. 3](#), [§ 218 ods. 1](#) alebo [§ 228 ods. 3](#), prípadne uvedených v [§ 39 ods. 2 písm. d\)](#) Trestného zákona alebo na zistení alebo usvedčení ich páchatel'ov.**

§ 10 ods. 24 TP: Výhodou spolupracujúcej osoby (ďalej len „benefit“) je výhoda podľa § 205, § 215 ods. 3, § 218, § 228 ods. 3, mimoriadne zníženie trestu podľa § 39 ods. 2 písm. d) Trestného zákona alebo akákoľvek iná výhoda spočívajúca v procesnom postupe, inom konaní alebo opomenutí orgánov alebo osôb konať podľa tohto zákona, ktorú poskytol, sprostredkoval, inak zabezpečil, navrhol alebo formálne alebo neformálne sľúbil spolupracujúcej osobe súd alebo orgán činný v trestnom konaní výmenou za jej účasť na objasňovaní trestných činov, zisťovaní alebo usvedčovaní ich páchatel'ov.

33a ods. 1TP: Spolupracujúcej osobe v predsúdnom konaní môže poskytnúť benefit len prokurátor alebo so súhlasom prokurátora policajt. Ak hrozí nebezpečenstvo z omeškania, môže prokurátor udeliť súhlas aj dodatočne, ak ho udelí bez zbytočného odkladu od doručenia záznamu spísaného policajtom podľa odseku 2. V súdnom konaní môže poskytnúť benefit len prokurátor alebo súd.

§ 119 ods. 5 TP: Dôkaz získaný nezákonným donútením alebo hrozbou takého donútenia alebo prostredníctvom poskytnutia nezákonného benefitu alebo sľubu nezákonného benefitu spolupracujúcej osobe alebo benefitu, ktorý prokurátor v rozpore s týmto zákonom neoznámil súdu, sa nesmie použiť v konaní okrem prípadu, keď sa použije ako dôkaz proti osobe, ktorá také donútenie alebo hrozbu donútenia použila alebo takýto benefit spolupracujúcej osobe poskytla alebo sľúbila alebo keď sa použije v prospech obvineného podľa odseku 6.

Trestný poriadok v ustanovení § 119 ods. 5 podrobnejšie definuje následky nezákonného dôkazu a to nepoužiteľnosť takéhoto dôkazu s výnimkou vo vzťahu k osobám, ktoré nezákonnosť donútením alebo hrozbou donútenia alebo prostredníctvom nezákonného benefitu alebo sľubu nezákonného benefitu spôsobili.

5. Zmena postavenia (oprávnení) orgánov aplikácie práva v trestnom konaní
- Súd

Sudca pre prípravné konanie (SPK) – rozšírenie pôsobnosti

§ 2 ods. 3 TP: Ak tento zákon neustanovuje inak, pred začatím trestného stíhania alebo v prípravnom konaní o zásahoch do základných práv a slobôd podľa tohto zákona rozhoduje sudca pre prípravné konanie; sudca pre prípravné konanie rozhoduje aj v iných prípadoch, ktoré ustanovuje zákon, medzinárodná zmluva alebo priamo uplatniteľný právne záväzný akt Európskej únie. Sudca pre prípravné konanie pred začatím trestného stíhania alebo v prípravnom konaní rozhoduje vždy, ak podľa medzinárodnej zmluvy alebo priamo uplatniteľného právne záväzného aktu Európskej únie má subjekt trestného konania (§ 10 ods. 10) zaručený účinný prostriedok nápravy pred súdom.

Postup v prípade pochybností o rozsahu práv a povinností podozrivého

§ 33b ods. 2 TP: V prípade pochybností o rozsahu práv a povinností rozhodne na návrh policajta prokurátor uznesením, voči ktorému je prípustná sťažnosť.

§ 191 písm. e) TP: O sťažnosti proti rozhodnutiu, ktorým prokurátor rozhodol o rozsahu práv podozrivého podľa [§ 33b ods. 2](#) alebo ak podľa tohto zákona rozhodol vo veci, v ktorej subjekt trestného konania má podľa medzinárodnej zmluvy alebo priamo uplatniteľného právne záväzného aktu Európskej únie zaručený účinný prostriedok nápravy pred súdom.

Zmena v nariadení a vykonaní prehliadky iných priestorov a pozemkov (§ 101 ods. 1 TP)

Nariadiť prehliadku iných priestorov a pozemkov je oprávnený predseda senátu a pred začatím trestného stíhania a v prípravnom konaní na návrh prokurátora sudca pre prípravné konanie.

Rozhodnutie SPK o zastavení trestného stíhania podľa § 215 ods. 3 TP a podmiennečné zastavenie trestného stíhania spolupracujúceho obvineného podľa § 218 ods. 1 TP na základe návrhu prokurátora.

Rozhodovanie o vydaní predbežného príkazu na umiestnenie obvineného do zdravotníckeho zariadenia.

Zmena v pôsobnosti ŠTS pri trestných činoch proti majetku a hospodárskych trestných činoch (§ 14 písm. I TP)

Pôsobnosť ŠTS bude založená až v prípade spôsobenia škody, získania majetkového prospechu alebo spáchania činu v rozsahu dosahujúcom 7 000 000 eur. Do pôsobnosti ŠTS bol zaradený len trestný čin poškodzovania finančných záujmov Európskej únie podľa § 261 TZ (do 15.03.2024 všetky tri skutkové podstaty trestných činov - § 261-263 TZ).

Prokurátor

- o oznámenej zaujatosti zo strany policajta bude rozhodovať prokurátor namiesto bezprostredne nadriadeného tohto policajta (§ 32ods. 1 posledná veta TP).

Dočasné odloženie vznesenie obvinenia (§ 205 TP)

Dočasné odloženie vznesenie obvinenia (§ 205 TP)

Precizuje sa inštitút dočasného odloženia vznesenia obvinenia

Obmedzenie odloženia vznesenia obvinenia na nevyhnutnú dobu, avšak najviac na tri mesiace, pričom táto lehota môže byť predĺžená o dva mesiace a to aj opakovane so súhlasom prokurátora.

- Rozšírenie možnosti zastavenia trestného stíhania (§ 215 ods. 1 písm. a) až c) TP)

(1) Prokurátor zastaví trestné stíhanie, ak

~~a) je nepochybné, že sa nestal skutok, pre ktorý sa vedie trestné stíhanie,~~

~~b) nie je tento skutok trestným činom a nie je dôvod na postúpenie veci,~~

~~c) je nepochybné, že skutok nespáchal obvinený,~~

- a) je dostatočne odôvodnený záver, že sa nestal skutok, pre ktorý sa vedie trestné stíhanie,
- b) je dostatočne odôvodnený záver, že nie je tento skutok trestným činom a nie je dôvod na postúpenie veci,
- c) je dostatočne odôvodnený záver, že skutok nespáchal obvinený,

Precizovanie podmienok § 215 ods. 8 TP

Ustanovenie § 215 ods. 8 TP zavádza mechanizmus rozhodovania, ak trestné stíhanie obvineného bolo pre nepríčetnosť obvineného zastavené a pobyt obvineného na slobode je nebezpečný. V takýchto prípadoch prokurátor vydá uznesenie o zastavení trestného stíhania, zároveň podá na súd návrh na uloženie ochranného liečenia a návrh na vydanie predbežného príkazu na umiestnenie obvineného do zdravotníckeho zariadenia, pričom uznesenie o zastavení trestného stíhania nadobudne právoplatnosť až po rozhodnutí súdu o návrhu na vydanie predbežného príkazu.

Rozšírenie podmienok na prerušenie trestného stíhania (§ 228 ods. 3 TP)

Policajt s predchádzajúcim súhlasom prokurátora už nebude môcť prerušiť TS spolupracujúceho obvineného, ale toto oprávnenie prechádza na prokurátora.

Zavedenie možnosti preskúmania postupu prokurátora § 210 ods. 2 TP

Trestný poriadok zavádza možnosť preskúmania postupu prokurátora pri vykonávaní jeho pôsobnosti v prípravnom konaní, čo vybavuje prokurátor bezprostredne nadriadenej prokuratúry.; ak žiadosť smeruje proti prokurátorovi generálnej prokuratúry, vybavuje ju generálny prokurátor.

Zrušenie Úradu špeciálnej prokuratúry GP SR – agenda prešla na krajské prokuratúry a oddelenie na GP SR – Oddelenie závažnej kriminality.

Zmena postavenia prokurátora vo vzťahu k jeho vymedzeniu ako dominus litis prípravného konania vo vzťahu k:

- **SPK**

prehíbenie súdnej kontroly z hľadiska zásahov do základných práv a slobôd
(nariadenie a vykonanie prehliadky iných priestorov a pozemkov - § 101 ods. 1 TP)

rozšírenie možnosti rozhodovania o sťažnosti - § 191 písm. e) TP (procesný postup...)

rozhodovanie meritórne - § 215 ods. 3 a 218 ods. 1 TP

- Policajtovi

rozhodovanie o jeho ne(vylúčení)

rozhodovanie v rámci dočasného odloženia vznesenia obvinenia

rozhodovanie § 228 ods. 3 TP

- Policajti (§ 10 ods. 7 písm. b) TP)

rozšírenie vecnej pôsobnosti vyšetrovateľov Policajného zboru zaradených na Úrade inšpekčnej služby aj na spolupáchateľov a účastníkov.

6. Obhajoba/obvinený

Povinná obhajoba bude vo všetkých konaniach, v ktorých pôjde o trestný čin, ktorého horná hranica trestu odňatia slobody bude najmenej 10 rokov s tým, že obvinený sa po prvej porade s obhajcom môže vzdať práva na povinnú obhajobu (§ 37 ods. 4 TP). Táto zmena bude aplikovateľná aj na prebiehajúce trestné konania s účinnosťou od 15.03.2024.

Zmena v dĺžke trvania kolúznej väzby (§ 76 ods. 8 TP), ktorá sa skrakuje z pôvodných 5 mesiacov na 3 mesiace.

Právo zadržanej osoby požiadať o ustanovenie obhajcu pre nedostatok finančných prostriedkov (§ 85 ods. 6 TP)

Umiestnenie zadržanej osoby (neskôr obvineného) do zdravotníckeho zariadenia (§ 85 ods. 7 TP)

7. Zmeny v ustanoveniach o výsluchu svedka

§ 132 ods. 2 posledná veta TP: Otázky nesmú zasahovať do súkromia vypočúvaného, ak sa to priamo netýka spáchania trestného činu, obvineného alebo podozrivého.

(zmena oproti predchádzajúcej právnej úprave, ktorá znela nasledovne – otázky nesmú neodôvodnene zasahovať do súkromia vypočúvaného s výnimkou zisťovania pohnútky obvineného, obzvlášť ak ide o svedka chorého alebo svedka poškodeného trestným činom proti ľudskej dôstojnosti).

Komplexná zmena úpravy výsluchu svedka ktorý je dieťaťom a svedka ktorý je obzvlášť zraniteľnou osobou, ktorá sa týka osobných údajov svedka.

8. Formalizované rozhodovanie o prijatí obžaloby súdom (v niektorých prípadoch)

§ 234 ods. 1 TP Podanie obžaloby

Právoplatné rozhodnutie o všetkých opravných prostriedkoch uplatnených v prípravnom konaní ako podmienka pre podanie obžaloby.

§ 241 ods. 1 písm. f) + § 244 ods. 1 písm. h) TP

Obžalobu odmietne a vráti vec prokurátorovi, ak zistí závažné procesné chyby, najmä porušenie práva na obhajobu alebo ak zistí, že prokurátor nepredložil úplné spisy vrátane všetkých dôkazov zabezpečených v prípravnom konaní, že obžaloba nespĺňa náležitosti podľa § 235 alebo že spolupracujúcej osobe boli poskytnuté nezákonné benefity.

Rozšírenie exemplifikatívneho výpočtu dôvodov pre odmietnutie obžaloby a vrátenie veci prokurátorovi

§ 241 ods. 1 písm. j) TP

Vydá trestný rozkaz a **v prípade podania odporu bezodkladne rozhodne o prijatí obžaloby, v ktorom odôvodní nesplnenie podmienok pre postup podľa písmena f)**, a nariadi hlavné pojednávanie, určí jeho termín a rozsah dokazovania.

Rozhodovanie o prijatí obžaloby po vydaní TR.

§ 241 ods. 1 písm. l) + § 255 ods. 1 písm. k)

Nariadi hlavné pojednávanie, určí jeho termín a rozsah a spôsob dokazovania; ak obžalovaný v lehote piatich pracovných dní od doručenia rovnopisu obžaloby podľa § 240 ods. 1 písm. a) namietol vady prípravného konania, súčasne rozhodne o prijatí obžaloby, v ktorom odôvodní nesplnenie podmienok pre postup podľa písmena f).

Trestný poriadok zavádza povinnosť súdu prvého stupňa formálne rozhodovať uznesením o prijatí obžaloby a to vtedy, ak obžalovaný v lehote piatich pracovných dní od doručenia obžaloby namietol vady prípravného konania.

Pokiaľ nadriadený súd na podklade sťažnosti zruší uznesenie súdu prvého stupňa o prijatí obžaloby, bude mať takéto uznesenie účinky odmietnutia obžaloby s tým, že vydaním zrušujúceho uznesenia nadriadeného súdu sa vec vracia do prípravného konania (§ 241 ods. 1 písm. l), ods. 4, § 244 ods. k), ods. 3 TP).

Obdobne sa bude postupovať aj v prípade vydania trestného rozkazu voči ktorému bol podaný odpor (§ 355 ods. 3, ods. 7 TP).

9. Neprijatie vyhlásenia o vine obžalovaným § 257 ods. 7 TP

Trestný poriadok zavádza povinnosť súdu prvého stupňa neprijat' vyhlásenie obžalovaného o vine v prípadoch, ak obžalovaný v prípravnom konaní poprel spáchanie skutku alebo niektorého zo skutkov a zmenu svojho postoja v konaní pred súdom dostatočne neodôvodnil (§ 257 ods. 7 TP).

10. Rozšírenie možnosti ministra spravodlivosti SR podať dovolanie

§ 334 ods. 4 TP

Rozšírenie možnosti ministra spravodlivosti podať dovolanie pri schválení dohody o vine a treste – takáto možnosť sa podľa § 371 ods. 2 TP priznáva ministrovi spravodlivosti, ak súd rozsudkom schválil dohodu o vine a treste, ktorá nie je so zreteľom **na závažné porušenie hmotnoprávných ustanovení primeraná alebo spravodlivá.**

Možnosť ministra spravodlivosti podať takéto dovolanie aj spätne bola zatiaľ pozastavená ÚS SR, avšak rozsudky súdov o dohode, ktoré nadobudnú právoplatnosť po 15.03.2024 budú môcť byť napadnuté dovolaním.

§ 370 ods. 1 TP

Predĺženie lehoty na podanie dovolanie v neprospech obvineného zo 6 mesiacov na 3 roky.

11. Úprava návrhu na opätovné prejednanie v konaní proti ušlému a rozhodovanie o takomto návrhu

Trestný poriadok v ustanovení § 362 precizuje podmienky práva odsúdeného podať návrh na opätovné prejednanie svojej veci v jeho prítomnosti.

12. Preskúmanie rozhodnutia v dôsledku zmeny zákona (§ 405a TP a nasl.)

§ 405a TP

(1) Ak dôjde k zániku trestnosti činu v dôsledku zmeny zákona podľa § 84 Trestného zákona, súd preskúma právoplatné rozhodnutie súdu vydané na základe aplikácie takého zákona, jeho časti alebo niektorého jeho ustanovenia, ak uložený trest nebol vykonaný.

(2) V konaní podľa tohto dielu rozhoduje samosudca, ktorý vo veci rozhodol v prvom stupni a vo veciach, v ktorých v prvom stupni rozhodol senát, rozhoduje tento senát, a to do 30 dní odo dňa nadobudnutia účinnosti zmeny zákona.

§ 405b

(1) Ak v dôsledku zmeny zákona zanikla trestnosť činu podľa § 84 Trestného zákona, súd uznesením rozhodne, že zvyšok trestu sa nevykoná. Ak ide o skutok a trestný čin, za ktorý bol uložený úhrnný alebo súhrnný trest, súd rozsudkom zruší v dôsledku zániku trestnosti činu právoplatné rozhodnutie len vo výroku o treste a podľa § 41 alebo § 42 Trestného zákona uloží primeraný trest za zostávajúce zbiehajúce sa trestné činy, pri ktorých nezanikla trestnosť činu podľa § 84 Trestného zákona, a zároveň rozhodne o započítaní už vykonaného trestu, ak je vzhľadom na druh uloženého trestu započítanie možné.

(2) Ak je odsúdený vo výkone trestu odňatia slobody a nebol mu uložený úhrnný alebo súhrnný trest, rozhodnutie podľa odseku 1 urobí súd do 30 dní od nadobudnutia účinnosti zmeny zákona na neverejnom zasadnutí, o ktorom upovedomí prokurátora. Proti tomuto rozhodnutiu prokurátor môže podať sťažnosť len ihneď po vyhlásení uznesenia; obsah sťažnosti prokurátor uvedie do zápisnice. Nadriadený súd o jeho sťažnosti rozhodne do 20 pracovných dní od predloženia veci.

§ 405c

(1) Ak v dôsledku zmeny zákona zanikla trestnosť činu, o ktorom bolo rozhodnuté uznesením o podmiennečnom zastavení trestného stíhania podľa § 216 alebo § 218, prokurátor počas plynutia skúšobnej doby rozhodne o pokračovaní v trestnom stíhaní a zároveň rozhodne o zastavení trestného stíhania obvineného podľa § 215 ods. 1 písm. d) alebo h). Rovnako postupuje prokurátor aj v prípade prerušenia trestného stíhania podľa § 228, ak pre zánik trestnosti činu je potrebné prerušené trestné stíhanie zastaviť podľa § 215 ods. 1 písm. d) alebo h).

(2) Ak sa uznesenie o podmiennečnom zastavení trestného stíhania alebo o prerušení trestného stíhania týka viacerých činov, prokurátor rozhodne podľa odseku 1 len v rozsahu činov, ktorých trestnosť zanikla.

§ 405d

(1) Na vyhotovenie rozhodnutia, jeho doručenie, opravný prostriedok proti rozhodnutiu, opravu rozhodnutia podľa tohto dieľu sa primerane použijú ustanovenia o rozsudku a o uznesení, ak v tomto diele nie je ustanovené inak.

(2) Rozsudok v konaní podľa tohto dieľu sa vyhlasuje na verejnom zasadnutí, ktoré sa vykoná iba za účelom vyhlásenia rozsudku; ustanovenia tohto zákona o verejnom zasadnutí sa použijú primerane.

(3) Nadriadený súd rozhoduje podľa tohto dieľu na neverejnom zasadnutí; odsek 2 tým nie je dotknutý.

(4) Ak súd pri postupe podľa § 405b ods. 1 ukladá nový trest, rozsudok podľa § 405b ods. 1 sa stáva právoplatným až právoplatnosťou výroku o novourčenom treste.

Ďakujem za pozornosť

prof. JUDr. Jozef Čentéš, PhD.,
vedúci Katedry trestného práva, kriminológie a kriminalistiky
Právnická fakulta
Univerzita Komenského v Bratislave